

Historik – Svensk Öronkirurgisk Förening

Bakgrund

Då behovet av en öronkirurgisk förening började dyka upp under 1980-talet var sjukvården i Sverige organiserad och uppdelad i sjukvårdsregioner, var och en med ett ”styrande” universitetssjukhus och ett varierande antal tillhörande centralsjukhus. Med få undantag bedrevs öronkirurgisk verksamhet på alla dessa ställen. Utbyte av erfarenheter beträffande operationsresultat, operationstekniker etc skedde framför allt inom respektive region medan det däremot var tunnslätt med motsvarande utbyte mellan regionerna. Naturligtvis kunde interregionalt utbyte förekomma men baserades då på personlig vänskap/bekantskap, den ”officiella” vägen var via universitetsklinikerna och rapporterna/föredragen från dem. Någon arena för diskussion av vardagliga trivialiteter av typ failures, operationstekniska svårigheter, instrumentproblem, urval av patientmaterial etc fanns inte.

Dock fanns emellertid en ljusglimt i dunklet bunden till en person, kollegan Lars Ekvall, som under vistelse hos Guilford i USA på 1960-talet fascinerats av den öronkirurgi han där fick se. Efter återkomsten till Uppsala introducerade han i Sverige den moderna öronkirurgien. Efter några år flyttade han sedan till Linköping, erbjuden en tjänst som öronkirurg av den nyutnämnde professorn i ÖNH-sjukdomar Gunnar Aschan. Lasse blev i Linköping den sammanhållande kraften för svensk öronkirurgi, generöst delande med sig av sin stora och oavbrutet växande erfarenhet i öronkirurgi till alla intresserade som under åren strömmade till från olika delar av Sverige. Vid denna tiden var således svensk öronkirurgi väldigt uppsplittrad, med undantag för situationen i Linköping så visste man bara att det opererades öron men var, hur och hur mycket och med vilka resultat var däremot oklart.

Bildandet av en förening

Den utlösande faktorn för att bilda förening kom från grannlandet Danmark. År 1978 hade de danska öronkirurgerna samlats i en förening, Dansk Otokirurgisk Forening (senare ombildad till dagens Dansk Otokirurgisk Selskab, DOKS) och efter några år blev Lasse Ekvall svensk korresponderande medlem i föreningen. Ytterligare några år senare blev även Sten Harris, ansvarig för öronkirurgien i Malmö, och undertecknad Ulf Mercke, ansvarig för öronkirurgien i Lund, korresponderande medlemmar. De årliga föreningsmötena gav oss tre svenskar möjlighet att prata oss samman, vi var helt överens om att den danska mötesmodellen vore perfekt även för Sverige, litet anpassning till de lokala förhållandena i Sverige var det enda som behövdes. Men vi var också väl medvetna om att en hel del barriärer skulle behöva forceras!

Den medicinska verksamheten på öronklinikerna var vid denna tid organiserad med akademiska professorer som chefer på universitetsklinikerna medan klinikerna på centralsjukhusen leddes ofta av disputerade klinikchefer. Därutöver hade professorerna p.g.a. att regionindelningen var baserad på universiteten i landet ett stort inflytande även på centralsjukhusnivån. Att få professorskollektivet positivt inställt till bildandet av en öronkirurgisk intresseförening såg vi därför som en absolut nödvändighet! Det var också viktigt att bildandet av föreningen inte sågs som ett utbrytningsförsök ur den befintliga organisationsstrukturen utan i stället som ett försök att lyfta landets öronkirurgiska kompetensnivå. Våra egna chefer i Lund, Malmö och Linköping visste vi var positiva och via dem räknade vi med att övriga professorers misstänksamhet och eventuella motstånd skulle kunna dyrkas upp. I maj 1986 hade svenska öron-, näs- och halsföreningen sitt vårmöte i Linköping och vi passade då på att samla några öronkirurger som deltog i mötet för att pejla deras inställning till en separat förening för öronkirurger. Vi tre sammankallande lade fram vårt förslag om en öronkirurgisk intresseförening och att vi bedömde förutsättningarna för ett positivt respons från professorskollektivet som goda. Entusiasmen för vårt förslag hos de

närvarande öronkirurgerna var så stor och positiv att vi vid sittande bord bestämde oss för att 1) utse en interimsstyrelse med Lasse Ekvall som ordförande, Ulf Mercke som sekreterare och Sten Harris som kassör, 2) låta interimsstyrelsen fortsätta arbetet med att skapa en öronkirurgisk förening, 3) invitera en representant från varje centralsjukhus med öronkirurgisk verksamhet samt två representanter från varje universitetsklinik, 4) uppdraga åt interimsstyrelsen att utarbeta föreningsstadgar och slutligen 5) låta interimsstyrelsen arrangera det första mötet i april 1987 på Hooks Herrgård.

Under hösten 1986 sände vi brev med information om den tilltänkta föreningen till samtliga professorer och klinikefer med öronkirurgisk verksamhet inom sin klinik, det blev totalt 38 ställen vilket i sin tur skulle innebära cirka 50 medlemmar i föreningen. Vårt förslag mottogs positivt från alla nivåer såväl universitetskliniker som centralsjukhuskliniker. Enda motståndet mötte vi hos Göteborgsregionens chef som förbjöd sina öronkolleger att delta, ett förbud som emellertid upphävdes redan efter det första och framgångsrika föreningsmötet! Och så kom premiären! Den 10 – 11 april 1987 hade vi vårt första möte, 29 deltagare hade möjlighet att komma till Hooks Herrgård, kostnad per person var satt till 200 kronor (100 kr medlemsavgift och 100 kr mötesavgift), sponsorer stod för större delen av möteskostnaden som av kassörens papper framgår var 972 kr/person! Sedan mötesdeltagarna röstat ja för bildandet av Svensk Öronkirurgisk Förening (SÖF) avverkades en hel del punkter varav de viktigaste var: 1) till styrelse valdes interimsstyrelsen, 2) det av interimsstyrelsen utarbetade utkastet till stadgar fastställdes, 3) val av revisorer och valberedning, 4) beslöts Hooks Herrgård bli platsen för föreningens fortsatta årsmöten och 5) beslöts att varje opererande klinik med start den 1 januari 1987 skulle inlämna statistik över årets utförda öronoperationer eftersom öronkirurgiandelen av ÖNH-klinikernas totala kirurgiska verksamhet var okänd. Nästa möte ägde rum i april 1988 varvid beslöts dels om bildandet av ett reseutskott med uppgift att organisera studiebesök hos utländska kolleger och dels om inval av korresponderande medlemmar från grannländerna Danmark och Norge. Slutligen rapporterades resultaten av operationsstatistiken från det gångna året 1987; det framgick därvid att 3.312 mellanörekirurgiska ingrepp gjorts under året, för första gången kunde nu en siffra sättas på den totala öronkirurgiska verksamheten i Sverige under ett kalenderår! Analys av operationsstatistiken avslöjade också att beteckningen på olika mellanöreingrepp inte definierades lika av alla föreningsmedlemmar varför vid detta möte också tillsattes en standardiseringskommitté med uppgift att definiera de beteckningar på olika operationer som användes i operationsstatistiken.

Så har åren gått, varje år i april månad har svenska öronkirurger samlats på Hooks Herrgård för att lära och diskutera och föreningen har år 2012 firat sitt 25-årsjubileum. Olika beslut i samband med årsmötena har format föreningen till vad den är idag och en del av dessa beslut kan vara värda att nämna: 1) under år 1989 framlades och diskuterades standardiseringskommitténs förslag och efter en viss bearbetning beslöts att den här definierade operationsterminologin skulle gälla och användas vid den årliga rapporteringen av operationsstatistik från och med 1 januari arbetsåret 1990. Detta innebar att operationsstatistiken kunde användas för att jämföra produktionen från ett år till ett annat, 2) ”Spontana timmen” introducerades 1991 och har sedan dess blivit ett stående inslag i årsmötets program, 3) i april 1990 beslöts om en förlängning av mötestiden från ursprungligen ett dygn dvs från torsdag lunch till fredag lunch till att även omfatta fredag eftermiddag, av olika skäl har dock under senare år beslutats om en återgång till den ursprungliga på ett dygn, 4) föreningens tak på 50 medlemmar började diskuteras och ifrågasättas redan 1989 och 1993 höjdes taket till 60, åtta år senare till 70 och vid jubileumsmötet 2012 var över 90 kolleger närvarande, 5) presentation av utställare/sponsorer hade premiär vid mötet 1992 och har sedan blivit en fast punkt på programmet, 6) första inbjudna utländska gäst var Gregorio Babighian från Italien år 1993 och sedan dess har

åtskilliga utländska kolleger gästade föreningen, så även jubileumsåret 2012 då James Loock från Sydafrika föreläste här, och 7) första studieresan i föreningens regi företogs 1990 och gick till tre olika centra i Frankrike (Lille, Beziers och Paris), stor succé!

Detta är beskrivningen av Svensk Öronkirurgisk Förenings första stapplande steg och hur föreningens organisation och struktur successivt vuxit fram och bildat det golv där den svenska öronkirurgiska verksamhetens alla aspekter kunnat ventileras. Föreningen har givit oss möjlighet att på ett informellt och prestigelöst sätt utbyta erfarenheter om operationsindikationer, använda operationstekniker, resultat, postoperativ uppföljning etc och även diskutera (och erkänna!) upplevda failures. Också på det personliga planet har föreningen betytt åtskilligt, numera känner vi igen och kan sätta ett ansikte på våra kolleger inom det fascinerande området öronkirurgi!

April 2013

Ulf Mercke